

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
Επιτροπής Δεοντολογίας Χρήσης Ζώων (ΕΔΕΧΖΩ)
για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς
στο Τμήμα Κτηνιατρικής της Σχολής Επιστημών Υγείας
του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

1. Ίδρυση, αποστολή και υποχρεώσεις της Επιτροπής

Η Επιτροπή Δεοντολογίας Χρήσης Ζώων (ΕΔΕΧΖΩ) για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς του Τμήματος Κτηνιατρικής της Σχολής Επιστημών Υγείας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας ιδρύθηκε στις 23/12/2014 ως τριμελές όργανο με ρόλο αποκλειστικά συμβουλευτικό και επικουρικό του διδακτικού, ερευνητικού, τεχνικού και λοιπού εμπλεκόμενου με τη χρήση ζώων προσωπικού του Τμήματος Κτηνιατρικής καθώς και των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών του.

Αποστολή της ΕΔΕΧΖΩ είναι η μέριμνα για την εφαρμογή των διεθνώς αναγνωρισμένων και αποδεκτών κανόνων δεοντολογίας κατά τη χρήση ζώων στο πλαίσιο αφενός της ερευνητικής διαδικασίας και αφετέρου της διδασκαλίας και εκπαίδευσης των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος.

Στο πλαίσιο της αποστολής της η ΕΔΕΧΖΩ, ή κατά περίπτωση τα μέλη της, έχει τις εξής υποχρεώσεις:

(α) Να ενημερώνεται σχετικά με τη θέσπιση νομοθεσίας ή τη λήψη άλλων μέτρων πολιτικής από τους αρμόδιους φορείς, σχετικών με τη χρήση ζώων για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς.

(β) Να ενημερώνει το ως άνω προσωπικό και τους φοιτητές του Τμήματος για τις εξελίξεις που αφορούν το αντικείμενο της ορθής χρήσης των ζώων για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς.

(γ) Να μεριμνά για την καλλιέργεια και την εμπέδωση, στο ως άνω προσωπικό και στους φοιτητές του Τμήματος, των θεμελιωδών αρχών ευζωίας των ζώων, καθώς και για την ενίσχυση της κατανόησης της συμπεριφοράς των ζώων και της επικοινωνίας και, γενικότερα, του δεσμού μεταξύ ανθρώπου και ζώων.

(δ) Να επικουρεί το ως άνω προσωπικό του Τμήματος προτείνοντας, όταν απαιτείται χρήση ζώων για διδακτικούς σκοπούς, εναλλακτικούς τρόπους διδασκαλίας και εκπαίδευσης των φοιτητών και προάγοντας την αρχή της αντικατάστασης σύμφωνα με τα διεθνώς αναγνωρισμένα ακαδημαϊκά πρότυπα.

(ε) Να εξετάζει, κατόπιν σχετικής αίτησης των ενδιαφερόμενων επιστημονικών υπεύθυνων, ερευνητικά πρωτόκολλα που διεξάγονται σε ζώα ή βιολογικά υλικά αυτών και να (ι) αποφαινεται αν ακολουθούν τα διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ορθής πρακτικής και δεοντολογίας, (ii) προτείνει τυχόν αναγκαίες αλλαγές και (iii) χορηγεί, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις, έγκριση για την εκτέλεσή τους. Τόσο η χορήγηση έγκρισης για την εκτέλεση ερευνητικού πρωτοκόλλου από την ΕΔΕΧΖΩ, όσο και οι λοιπές ως άνω ενέργειές της δεν καταργούν την υποχρέωση των

ενδιαφερόμενων να ζητήσουν την αδειοδότηση του ερευνητικού πρωτοκόλλου από την αρμόδια Περιφερειακή Κτηνιατρική Αρχή και την σχετική Επιτροπή Αξιολόγησης Πρωτοκόλλων στις περιπτώσεις που ορίζονται από το ΠΔ 56/2013.

2. Σύνθεση και λειτουργία της Επιτροπής

Η ΕΔΕΧΖΩ απαρτίζεται από 3 τακτικά και 3 αναπληρωματικά μέλη, τα οποία είναι μέλη ΔΕΠ του Τμήματος. Τα αναπληρωματικά μέλη αντικαθιστούν, μετά από κλήρωση, τα τακτικά σε περίπτωση απουσίας τους ή σε περίπτωση αδυναμίας συμμετοχής τους στην ΕΔΕΧΖΩ λόγω αξιολόγησης ερευνητικού πρωτοκόλλου, το οποίο υποβλήθηκε από ερευνητική ομάδα στην οποία συμμετέχουν. Στην τελευταία περίπτωση, τα μέλη της ΕΔΕΧΖΩ τα οποία συμμετέχουν στο υπό αξιολόγηση ερευνητικό πρωτόκολλο, απέχουν από όλη τη διαδικασία έγκρισής του. Εάν, στην περίπτωση αυτή, δεν επαρκεί ο αριθμός των μελών της ΕΔΕΧΖΩ για την επιτέλεση του έργου της, ορίζονται, προσωρινώς, μετά από κλήρωση, η οποία πραγματοποιείται παρουσία των τακτικών και των αναπληρωματικών μελών της ΕΔΕΧΖΩ και του Προέδρου του Τμήματος, όσα άλλα προσωρινά μέλη απαιτούνται. Η αντικατάσταση μέλους της ΕΔΕΧΖΩ με αναπληρωματικό του, μετά από αίτηση τρίτου, σε καμία περίπτωση δεν προβλέπεται.

Τα 6 μέλη της ΕΔΕΧΖΩ επιλέγουν ένα εκ των τακτικών μελών της, το οποίο εκτελεί χρέη Προέδρου καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας τους. Σε περίπτωση απουσίας ή αδυναμίας συμμετοχής του Προέδρου σε συνεδρίαση της ΕΔΕΧΖΩ, χρέη Προέδρου αναλαμβάνει προσωρινώς, μετά από κλήρωση, ένα εκ των δύο άλλων τακτικών και, αν αυτό δεν είναι εφικτό, ένα εκ των αναπληρωματικών μελών.

Η θητεία των τακτικών και των αναπληρωματικών μελών της ΕΔΕΧΖΩ είναι τριετής, αλλά μπορεί να ανανεωθεί μετά από κάθε τριετία. Ωστόσο, ανά τριετία πρέπει να αντικαθίστανται τουλάχιστον τα 3 εκ των 6 μελών και τουλάχιστον το 1 εκ των 3 τακτικών μελών της ΕΔΕΧΖΩ.

Δύο μήνες προ της λήξης της θητείας τους τα μέλη προτείνουν τη νέα σύνθεση της ΕΔΕΧΖΩ, η οποία επικυρώνεται από τη Συνέλευση του Τμήματος. Ωστόσο, η Συνέλευση, εφόσον κρίνει, κατά σχετική πλειοψηφία, ότι συντρέχει ουσιώδης λόγος, μπορεί να μην αποδεχτεί, εν μέρει, τη νέα σύνθεση της ΕΔΕΧΖΩ. Στην περίπτωση αυτή συστήνεται από τη Συνέλευση του Τμήματος τριμελής επιτροπή, η οποία αξιολογεί αιτήσεις των μελών ΔΕΠ του Τμήματος, τα οποία επιθυμούν να συμμετάσχουν στη νέα ΕΔΕΧΖΩ και υποβάλει σχετική εισήγηση. Στην τριμελή επιτροπή αξιολόγησης των αιτήσεων συμμετέχει ο Πρόεδρος της ΕΔΕΧΖΩ, ο οποίος και προεδρεύει, και τουλάχιστον ένα μέλος ΔΕΠ, το οποίο είχε διατελέσει κατά το παρελθόν τακτικό μέλος της ΕΔΕΧΖΩ. Η εκλογή των μελών της ΕΔΕΧΖΩ γίνεται από τη Συνέλευση, η οποία οφείλει να λάβει υπ' όψη της την εισήγηση. Ωστόσο, τόσο η τριμελής επιτροπή όσο και η Συνέλευση δεν μπορούν να παραβλέψουν το γεγονός ότι στη νέα ΕΔΕΧΖΩ θα πρέπει να μετέχουν τουλάχιστον τα 2 εκ των 6 παλαιών μελών και τουλάχιστον το 1 εκ των 3 τακτικών μελών της. Σε περίπτωση που η ως

άνω διαδικασία παραταθεί πέραν της ημερομηνίας λήξης της θητείας των παλαιών μελών της ΕΔΕΧΖΩ, η θητεία τους παρατείνεται αυτόματα μέχρι τον ορισμό της νέας σύνθεσης της ΕΔΕΧΖΩ.

Τόσο τα μέλη της ΕΔΕΧΖΩ κατά την πρόταση της νέας σύνθεσής της όσο και η Συνέλευση του Τμήματος πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους ότι, κατά προτίμηση, τα μέλη της ΕΔΕΧΖΩ, πρέπει να (α) είναι διαφορετικού γνωστικού αντικειμένου, (β) αντιπροσωπεύουν όλες τις βαθμίδες των μελών ΔΕΠ του Τμήματος και (γ) έχουν, δυνητικά αλλά όχι απαραίτητα αθροιστικώς, μακρά ερευνητική, κλινική, διδακτική και διοικητική εμπειρία, η οποία θα αποδεικνύεται από π.χ. συμμετοχή στη σύνταξη ερευνητικών πρωτοκόλλων, τα οποία αδειοδοτήθηκαν, ολοκληρώθηκαν και απέδωσαν δημοσιεύσιμα ευρήματα, συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα με ανάλογη εξέλιξη, πανεπιστημιακού επιπέδου κλινική και ερευνητική ενασχόληση με ζώα γενικότερα και πειραματόζωα ειδικότερα, δημοσιεύσεις κ.λπ.

Η ΕΔΕΧΖΩ συνεδριάζει σε τακτά χρονικά διαστήματα, ιδανικά μία φορά το μήνα και οπωσδήποτε τουλάχιστον μία φορά το δίμηνο, και κατά προτίμηση την πρώτη ή την δεύτερη εβδομάδα του μηνός, ή εκτάκτως, κατόπιν πρόσκλησης του Προέδρου της. Η ΕΔΕΧΖΩ έχει απαρτία όταν παρίστανται και τα 3 μέλη της, οι δε αποφάσεις της λαμβάνονται με πλειοψηφία. Σε περίπτωση που ένα εκ των μελών ψηφίσει "λευκό" και μεταξύ των άλλων δύο υπάρξει ισοψηφία, η ψήφος του προέδρου μετρά ως διπλή. Για κάθε απόφαση καταγράφονται οι απόψεις των μελών, τα δε πρακτικά των συνεδριάσεων τηρούνται σε γραπτό και ηλεκτρονικό αρχείο από ένα εκ των τακτικών μελών και εγκρίνονται και υπογράφονται από όλα τα τακτικά μέλη.

3. Διαδικασία έγκρισης ερευνητικών προτάσεων

Προκειμένου η ΕΔΕΧΖΩ να εξετάσει αίτηση έγκρισης ερευνητικού πρωτοκόλλου, ο ενδιαφερόμενος πρέπει να καταθέσει όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά [αίτηση, έντυπο περιγραφής του ερευνητικού πρωτοκόλλου, βιογραφικό σημείωμα του ενδιαφερομένου και του τυχόν επιβλέποντος, έντυπο συγκατάθεσης ιδιοκτήτη (εάν η έρευνα γίνει σε κλινικά περιστατικά) ή ενυπόγραφες επιστολές του υπεύθυνου της εγκατάστασης προμήθειας πειραματόζωων και του υπεύθυνου της εγκατάστασης πειραματισμού όπου θα γίνει το πείραμα (εάν η έρευνα γίνει σε πειραματόζωα), πλήρεις βιβλιογραφικές πηγές (αν ζητηθούν) κ.λπ.] προ της έναρξης της προτεινόμενης έρευνας, η οποία εξάλλου δεν μπορεί να αρχίσει προ της έκδοσης της απόφασης της ΕΔΕΧΖΩ. Ο ενδιαφερόμενος χρησιμοποιεί τα υποδείγματα των αιτήσεων, της συγκατάθεσης του ιδιοκτήτη, του εντύπου περιγραφής του ερευνητικού πρωτοκόλλου κ.λπ., τα οποία βρίσκονται στην ιστοσελίδα του Τμήματος.

Η ΕΔΕΧΖΩ χειρίζεται κάθε αίτηση και όλα τα συνοδευτικά έγγραφα με απόλυτη εχεμύθεια. Ωστόσο, στην εξαιρετική περίπτωση που έχει ήδη εγκρίνει κατά το παρελθόν πανομοιότυπο ερευνητικό πρωτόκολλο ή γνωρίζει ότι είναι σε εξέλιξη η ίδια έρευνα, ενημερώνει τον ενδιαφερόμενο για αυτό χωρίς όμως να του δώσει

άλλα στοιχεία. Στην περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος επιθυμεί ούτως ή άλλως να λάβει την έγκριση, η ΕΔΕΧΖΩ ακολουθεί τη διαδικασία που περιγράφεται στις επόμενες παραγράφους. Πάντως, το γεγονός ότι ερευνητικό πρωτόκολλο είναι ήδη σε εξέλιξη από άλλη ερευνητική ομάδα, ιδίως εάν αυτό έχει λάβει έγκριση από την ΕΔΕΧΖΩ, συνιστά ουσιώδη λόγω μη έγκρισης ενός νέου πανομοιότυπου ερευνητικού πρωτοκόλλου.

Η ΕΔΕΧΖΩ αποφασίζει επί της αίτησης κατά τη διάρκεια τακτικής ή, αν κριθεί απαραίτητο, έκτακτης συνεδρίασής της. Αν υπάρχουν παρατηρήσεις ή ζητούνται διευκρινίσεις ή πρόσθετα στοιχεία εκ μέρους της ΕΔΕΧΖΩ, ο ενδιαφερόμενος ενημερώνεται σχετικά εντός 10 εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία συνεδρίασης της ΕΔΕΧΖΩ ή, εάν αυτό είναι εφικτό, της υποβολής της αίτησής του. Ο ενδιαφερόμενος οφείλει να απαντήσει μία μόνο φορά, εντός 10 εργάσιμων ημερών, οπότε η ΕΔΕΧΖΩ εκδίδει κατά την επόμενη συνεδρίασή της την απόφασή της.

Η ΕΔΕΧΖΩ ανακοινώνει εγγράφως στον ενδιαφερόμενο την απόφασή της για την έγκριση ή μη του ερευνητικού πρωτοκόλλου. Η έγκριση ισχύει για δύο έτη και ανανεώνεται μετά από σχετική αίτηση. Για την ανανέωση εφαρμόζεται και πάλι η ως άνω διαδικασία, ενώ επιπλέον ο ενδιαφερόμενος συνυποβάλλει έκθεση πεπραγμένων έκτασης 1-3 σελίδων. Κατά την πορεία της έρευνας, τυχόν ανάγκη μικρότερης ή μεγαλύτερης αλλαγής του ερευνητικού πρωτοκόλλου πρέπει να δηλώνεται άμεσα και εγγράφως στην ΕΔΕΧΖΩ, η οποία, τηρώντας την άνω διαδικασία, δίνει ή όχι τη σχετική έγκριση. Μετά την ολοκλήρωση της έρευνας, ο κύριος υπεύθυνος υποβάλλει τελική έκθεση πεπραγμένων.

Σε περίπτωση μη έγκρισης του αρχικού ερευνητικού πρωτοκόλλου ή της τυχόν αλλαγής επ' αυτού ή της αίτησης ανανέωσης της αρχικής έγκρισης η ΕΔΕΧΖΩ αιτιολογεί εγγράφως και με σαφήνεια το λόγο. Σε κάθε μία από τις παραπάνω περιπτώσεις, ο ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα να υποβάλλει για μία μόνο φορά ανά περίπτωση νέα αίτηση διά της οποίας ζητάει την εκ νέου εξέταση του αιτήματός του, εξηγώντας με σαφήνεια τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι πρέπει να γίνει αυτό καθώς και τους λόγους για τους οποίους δεν αποδέχεται τη σχετική αιτιολόγηση της απόφασης της ΕΔΕΧΖΩ, και καταθέτοντας τυχόν πρόσθετα στοιχεία που υποστηρίζουν τη νέα αίτησή του. Η ΕΔΕΧΖΩ εφαρμόζει και πάλι την ως άνω διαδικασία και σε περίπτωση νέας αρνητικής απόφασής της, αυτή είναι τελειωτική και αμετάκλητη.

Οι έγγραφες αποφάσεις της ΕΔΕΧΖΩ υπογράφονται από όλα τα τακτικά μέλη της, τα οποία ωστόσο έχουν το δικαίωμα να δηλώσουν εντός αυτών τυχόν διαφωνία τους με κάποιο εδάφιο και να προσθέσουν την προσωπική άποψή τους.

4. Τροποποίηση του παρόντος κανονισμού

Ο παρών κανονισμός τροποποιείται από τη Συνέλευση του Τμήματος, μετά από επεξεργασία των σχετικών προτάσεων τροποποίησης, η οποία ανατίθεται σε ειδικά

για το σκοπό αυτό οριζόμενη τριμελή επιτροπή, στην οποία συμμετέχει ο Πρόεδρος της ΕΔΕΧΖΩ, ο οποίος και προεδρεύει, και τουλάχιστον ένα μέλος ΔΕΠ, το οποίο είχε διατελέσει κατά το παρελθόν τακτικό μέλος της ΕΔΕΧΖΩ. Για να εισαχθεί προς επεξεργασία και συζήτηση, η πρόταση τροποποίησης οποιασδήποτε διάταξης του παρόντος κανονισμού πρέπει να υπογράφεται από το ένα τρίτο των μελών της Συνέλευσης. Η απόφαση τροποποίησης λαμβάνεται με σχετική πλειοψηφία.

5. Μεταβατικές διατάξεις

Κατ' εξαίρεση των αναγραφόμενων στην πρώτη παράγραφο της ενότητας 3 του παρόντος Κανονισμού, η ΕΔΕΧΖΩ θα εξετάσει όλες τις αιτήσεις έγκρισης ερευνητικών πρωτοκόλλων, τα οποία θα βρίσκονται υπό εξέλιξη κατά την έγκριση του παρόντος κανονισμού από τη Συνέλευση του Τμήματος, υπό την προϋπόθεση ότι οι αιτήσεις αυτές θα υποβληθούν εντός δύο μηνών από την ημερομηνία της Συνέλευσης. Το αυτό θα ισχύσει, μετά από σχετική αίτηση εντός της ίδιας προθεσμίας, και για τα ερευνητικά πρωτόκολλα, τα οποία ολοκληρώθηκαν εντός του τρέχοντος ακαδημαϊκού έτους, οπότε η ΕΔΕΧΖΩ θα αποφασίσει εάν εφαρμόστηκαν ορθώς η όχι, μετά από υποβολή έκθεσης πεπραγμένων από τους ενδιαφερόμενους. Στις παραπάνω περιπτώσεις θα εφαρμοστεί η διαδικασία που περιγράφεται στην ενότητα 3 του παρόντος Κανονισμού.

Το αργότερο εντός 5 εργάσιμων ημερών από την έγκριση του παρόντος κανονισμού, τα μέλη της ΕΔΕΧΖΩ θα προτείνουν 3 αναπληρωματικά μέλη, και η πρότασή τους θα επικυρωθεί από τη Συνέλευση του Τμήματος. Αν η Συνέλευση κρίνει, κατά σχετική πλειοψηφία, ότι συντρέχει ουσιώδης λόγος, μπορεί να μην αποδεχτεί, εν μέρει, την πρόταση των μελών της ΕΔΕΧΖΩ. Σε αυτή την περίπτωση θα εφαρμοστεί, όσον αφορά τον ορισμό αναπληρωματικού/ών μέλους/ών η διαδικασία της παραγράφου 4 της ενότητας 2 του παρόντος Κανονισμού. Ως ημερομηνία έναρξης της τριετούς θητείας των τακτικών και των αναπληρωματικών μελών της ΕΔΕΧΖΩ θα θεωρηθεί η ημερομηνία ορισμού όλων των αναπληρωματικών μελών της.